

A villanyszámlák fizetése

Magyarországon egyetlen városban, Szegeden vezették be a fogyasztók érdekében, hogy csekken is kifizethetik villanyszámlájukat. A DÁV ezzel együtt háromféle lehetőséget is nyújt, hogy az áram díja időben eljusson hozzájuk.

Ennek ellenére egyre szaporodik a későn fizetők száma. Havonta 50—60 villanyórát kell lezárniuk időlegesen, hiszen ingyen nem lehet élvezni az áramszolgáltatás előnyét. Sokan munkába járnak, s abban az időben, amikor a díjbeszedő a pénzért megy, nincsenek otthon. Ekkor a díjbeszedő csekket hagy a felszólítás mellett, kérve, hogy 3 napon belül adják postára a pénzt. Három nap átfutási időt is hagynak, s így a felszólítás után csak 6—8 nappal megy ki a DÁV szerelője, hogy lezárja a villanyórát. Van olyan eset,

amikor 10—12 napot is várnak.

Az Ogyessza-lakónegyedben például a díjbeszedő munkaidő után is ügyeletet tart az egyik házfelügyelői lakásban, hogy a dolgozók ilyen formában is ki tudják fizetni a villanyszámlát. A sok kedvezmény ellenére azonban szaporodik a kései fizetők száma. A DÁV szeretné, ha nem kellene lezárni a villanyórát, de ez csak abban az esetben lehetséges, ha időben kiegyenlíti az áramszolgáltatás díját. Ha elutaznak a városból, jelentsék be a DÁV-nak, ezzel is igazolják, miért nem fizetnek időben.

A csekkbefizetést rendszerint a fogyasztók érdekében vezették be. Ha az áramfogyasztók időben juttatják el az áram díját a DÁV-hoz, nem lesz a szolgáltató vállalat és a lakosság között sürülődés, nézeteltérés.

A munkahely lélektana

Alkalmassági vizsgálatok — A világítás és a selejt — Játék a modelldarukkal — Szindinamika

Mostanában mind szélesebb körben kutatják az üzemekben a termelékenység emelésének forrásait, tartalmait, s a cél jellegéből következik, hogy a megközelítés mindenképp műszaki-gazdasági síkon mozog. A két tudományághoz azonban világszerte — s a kezdeti jelekből ítélve nálunk is egyre jobban — felzárkózik a pszichológia.

Az ipari, üzemi pszichológia létjogosultsága, sok kihasználatlan lehetősége a köznapi, találó szóhasználatból is kitűnik: a munkahely második otthonunk. S ahogyan a mérnökök vizsgálják a gépek működését, állapotát — éppúgy kell tanulma-

nyozniok a pszichológusoknak a munkát végző embert. Tegyük hozzá, ez az egybevetés nem is fed teljesen a lényegét, hiszen nem mutat rá a pszichológia elsőrendűen humánus feladatkörére. Mert — ellentétben a gépekkel — itt nemcsak a termelési görbe süllyedése tükrözi az esetleges zavart, hanem talán sorsok félresiklása (például a rosszul megválasztott munkahely, életpálya esetében), vagy hétköznapi kifejezésmóddal: a rossz lelkiállapot.

A pszichológiai tényezők szerepét a termelési folyamatban többnyire nem is lehet adatszzerűen felmérni és kifejezni. Megközelítően azért erre is van mód, mert például az Országos Munkaegészségügyi Intézetnek a textilipari munkaerővándorlást tanulmányozó vizsgálatából kitűnik, hogy egyik nagy textilgyárunk többször munkahelyet cserélő nődolgozóik között magas arányban szerepeltek azok, akik nem is erre a pályára készültek, 35 százalékukban eredetileg semmilyen elképzelésük nem volt a választott szakmáról. Mindez befolyásolja pszichikai kötődésüket munkahelyükhöz. Az építőipari vándorlást vizsgáló szakemberek megállapították, hogy az okok között 8,5 százalékban szerepel az a jobbára pszichológiai tényező: „nézeteltérés támadt vezetőivel és munkatársaival”.

Mindez csak hozzávetőleges jelzése a munkahelyi pszichológia széles vizsgálati lehetőségeinek. Megemlíthetnénk még példaként a sok előnyt ígérő szindinamikát. Kimutatták ugyanis, hogy a hideg színek (kék, kékeszöld, zöld) megnyugtató hatásúak, míg a meleg (narancs, vörös stb) színek izgató jellegűek. Ezeket a lelki reakciókat a munka monoton vagy változatos összetételének megfelelően lehet „adagolni”. Kutatási eredmények bizonyítják azt is, hogy a pszichológiailag megalapozott, jó világítás növeli a teljesítményüket; egy kísérlet szerint a 30-tól 1000 luxig terjedő világítás fordított arányban befolyásolta a selejtszázalékot, amely 90-től 5 százalékig terjedő skálában alakult.

Egész sor példa akad már a mi iparunkban is a munkahelyi pszichológia eredményes alkalmazására. A textilipar néhány üzemében megfigyelték a műszak közbeni fáradás jellegzetes időpontjait. Ide néhány perces pihenőidőket iktattak. A termelékenység emelkedése bőségesen kárpótolta az üzemet az így kieső időért. Az MTESSZ egyébként a közel-múltban pszichológusok, szociológusok, vállalati szakemberek külön tanácsozását

hívta össze a munkaközi pihenőidő megvitatására.

Több üzemben megszervezték az úgynevezett pályalkalmassági vizsgálatokat, például a Lenin Kohászati Művekben, a Ganz-Mávgyárban, a Hazai Pamutszövőgyár egyik kísérlete szerint a felvételre jelentkezőket, természetesen az orvosi vizsgálaton túl, olyan próbáknak vetették alá, amelyek módot adtak képességük, tapintásuk és megfigyelőkészségük, színezékük stb. tanulmányozására. A vizsgán pontozták a próbafeladatok megoldását. A pályalkalmassági vizsgálatok másutt is bizonyították, hogy nemcsak az üzem érdekeit védik — hiszen megtakarítják a textiliparban mintegy 2000 forint-ra tehető betanítási költségek felesleges ismétlődését —, de egyszersmind a dolgozókat is megóvják a tévesen választott munkahely súlyos következményeitől. Akik pedig alkalmasnak bizonyulnak, természetesen jobban keresnek a számukra megfelelő munkakörben.

Az üzemi pszichológia tevékenységi köre lényegében átfogja a teljes termelési folyamatot. A Lenin Kohászati Művek munkalélektani laboratóriuma például egy régebbi vizsgálatában kutatni kezdte az ismétlődő és jobbára a daruvezetők hibáiból adódó balesetek okait. Érdekes képet mutatott a vizsgálati laboratórium: a jelölték kis modell-darukon „játszottak”, de a valóság-hoz arányított térben, s műszerek jeleztek a pontosság, a kéz biztonságát stb. A vizsgálatok nyomán gyakorlatilag megszűntek az üzemben a darukezelők hibájából adódó balesetek. Az Egyesült Izzó győngyösi felvezető-gyárában 12 csatornás mozgáselemző készülékek tanulmányozták a munkafolyamatokat, s úgynevezett pulzusszám-mérővel a dolgozók szívverését, köztve: a fáradtságérzetét. A Békéscsaba Ruhagyárban kedvező lépéseket tettek a célszerű szindinamika alkalmazására.

A sokhelyütt sikerrel alkalmazott üzemi-pszichológiai vizsgálatok ellenére kétségtelen, hogy ez a tudományág még nem foglalta el nálunk méltán megillető helyét. A kezdeményezések ma még jobbára helyi jellegűek. Nagy a szakemberhiány. A pszichológusképzés problémái, egész sor egyéb jelzéssel együtt, arra mutatnak: a lehetőségekhez mérten ma még kevésbé használhatjuk a modern termelési-szervezés e kiaknázatlan forrásait, s tegyük hozzá: a munkát végző modern ember munkahelyi „klímáját” javító tudományát!

T. A.

Magyar—marokkói kereskedelmi szerződés

1965. július 6—13 között Rabatban vegyesbizottsági tárgyalások folytak a Magyar Népköztársaság és a Marokkói Királyság kereskedelmi delegációi között. A tárgyalások eredményeként július 13-án aláírták a két ország közötti árucseretörvényi jegyzőkönyvet, amelynek érvénye 1966. december 31-én jár le. A jegyzőkönyvhöz csatlakozó árulistán magyar részről többek között textíliák, fémipari tömegcikk, elektromos és gépipari termékek, gyógyszerek szállítását irányozza elő, déli gyümölcsök, szardínia, takarmányfélések és bányai termékek ellenében.

Olvasóink írják

LEGYEN SZÉP A DUGONICS TÉRI PARK IS!

Örömmel tapasztaljuk, hogy Szegeden nemcsak a belvárosban, hanem a külterületeken is szépen rendezik a parkokat és tereket. Ezért szeretném felhívni az illetékesek figyelmét a 30-as számú önkiszolgáló bolt és a mellette levő ház (Dugonics tér 7. sz.) előtti park elhanyagoltságára.

Mindkét ház előtt elég nagy terület van, ami szépen be volt füvesítve, sőt volt olyan időszak is, amikor a kertészeti dolgozók virágot is ültettek ide. 1963-ban azonban, az emeletépítés során tönkrement és azóta teljesen elhanyagolt a park. Az utóbbi időben még teherautók is közlekednek területén, a sarat felhordják a járdára, s ez semmiképpen sem engedhető meg. Véleményem szerint — hasonlóan a Petőfi Sándor sugárúton kialakított parkhoz — itt is meg lehetne oldani, hogy az élelmiszer üzlet előtti részt követeljen kavicsos és egy-két pihenőpaddal látnák el, s a többi részt fűmaggal vetnék be. Javításra szorul a járda is.

Tanács Antalné

HANGOS A RÁDIO

A szegedi kenderfonógyár környékének lakói nevében fogtam tollat. Ugyanis minden reggel pontosan 6 órakor az üzem főbejáratánál elhelyezett hangszóró bőmbőlve közönlíti a dolgozókat, s ezt követik a ritmusos tvisztek, a pattogó indulók, vagy ami éppen a Kossuth rádió műsorán van. Ez persze egyik oldalról igen kedves dolog, de nézzük meg az érem másik oldalát. A környéken lakó gyermekek legjobb álmukból riadnak fel, a későbbben kelő felneveltek idejei pedig romlanak. Kérjük, hogy a főbejáratnál elhelyezett hangszórót a még pihenő dolgozók nyugalma érdekében ne működtesse!

Bozsó István

Szeged, Londoni krt. 1.

Hagyományok, eredmények, lehetőségek

Jegyzetek a szegedi munkásakadémiáról

Alig néhány hete fejeződtek be Szegeden, de az egész megye üzemében is a munkásakadémiák. A TIT-ben, mely a szakszervezetekkel karöltve szervezte, s bonyolította ezeket az akadémiákat, már befutottak a különböző jelentések, kimutatások, amik lehetővé teszik az évi munka reális értékelését, s egyben elősegítik a jövő évi munka jobb körülmények között megvalósítását.

Javuló munka

Az idén Szegeden 15 gyárban, illetve üzemben működött munkásakadémia. Az elhangzott előadások száma 162. (A tavalyi 140-hez viszonyítva ilyen tekintetben határozott fejlődés mutatkozik.) Ebből 66 — tehát az összes előadások 41 százaléka — a társadalomtudomány, az ideológia és az általános műveltség egyéb más kérdéseivel, 91 előadás pedig — 56 százalék — különböző szakmai, illetve a termeléssel összefüggő problémákkal foglalkozott. A legjobban működő akadémiák szinte kivétel nélkül ezek közül a szakmai tematikájú csoportok közül kerültek ki, mint például a Vas- és Fémfeldolgozó Ktsz, a MÁV rókusi géppalómása, a MÁV-igazgatóság, a Fodrász Ktsz, az Újszegedi Kendergyár, az Ingatlankezelő Vállalat, a Jutáárugyár, a Cipőgyár és a Házipari Ktsz akadémiái.

Amint a számadatok és ez a felsorolás is bizonyítja, az idei évben határozottan javult a munkásakadémiai munkája. Több embert igénykezett megmozgatni, és alapos felkészüléssel, jó szervezéssel biztosítani az előadások sikerét, maradó hatását. S hogy az eredmény mégis alatta maradt a lehetőségeknek, annak az oka elsősorban nem a TIT szervező munkájának hiányosságaiban, hanem többnyire az üzemi, szakszervezeti vezetőknél, s maguknál a dolgozóknál a hozzáállásában keresendő.

A szabadoktatás

Az akadémiák résztvevőinek, de szervezőinek a többsége is kicsit értetlenül, határozott elképzelés és cél nélkül állt a munkásakadémiák előtt. Félig-meddig értik vagy csak sejtik, hogy miről is van szó tulajdonképpen, hogy milyen feladatok és lehetőségek rejlenek ezekben az akadémiákban. E ebből fakad az a langyos közömbösség is, amivel ezt az egész ügyet kezelik. Nem is gondolják, milyen régi, s haladó hagyományt elevenített fel társadalmunk a munkásakadémiák létrehozásával.

Az iskolán kívüli, úgynevezett szabadoktatás gondolata ugyanis egyáltalán nem

új. A múlt század angol, francia tőkésai a terror mellett ebben látták az egyre erősödő tömegmozgalmak leghatásosabb ellenszerét, s éppen ezért szívesen áldoztak különböző tanfolyamok, munkásiskolák szervezésére, kulturális intézmények felállítására, ahol a uralkodó osztály ideológiájával áthatott előadásokkal igyekeztek befolyásolni, érdeküknek megfelelően nevelni a munkástömegeket. Így született meg Franciaországban az úgynevezett felnőttek tanfolyama, Németországban a Humboldt Akadémia, s Angliában az University Extension. Hasonló tendencia érvényesült az 1891-ben Magyarországon létrehozott Szabad Lyceum-ban is, mely éppen ezért hamar népszerűtlenné vált.

Vannak azonban az iskolán kívüli tanításnak más, pozitívabb hagyományai is. A radikális polgári értelmiség vezetésével 1902-ben megindult Erzsébet Népiskola például — bár kifejezetten marxista szelleműnek nem mondható — határozottan pozitív, a munkások fejlődését jó irányba befolyásoló intézmény volt. Néhány évvel később, részben az 1905-ös forradalom hatására már születtek határozottan marxista szellemű működő szabad munkásiskolák is.

Munkásoktatás Szegeden

Szegeden különösen sok ebben az időben a szervezett munkás, s így érthető, hogy a munkásokképzés is erőteljesen fellendült. Iskoláinkban, az 1907-ben alakult Munkás Szabadiskoláink tanítás meghatározott cél — kommunista szellemű, műveltség kialakítása — érdekében, s szinte tudományosan kidolgozott módszerekkel folyt. Tanmenetükben három alapvető témakör szerepelt: természet- és társadalomtudományok ismeretek, szociológia (ezen belül foglalkoztak számos más, társadalomtudományi kérdéssel, például politikai gazdaságtannal is) és irodalmi, művészeti kérdések. Ezen belül az egyes foglalkozások anyaga olyan változatos és érdekes, hogy a mai munkásakadémiák tematikájának összeállítói is tanulhatnak olyan nagy tudású, szocialista meggyőződéssel áthatott emberek tartották, mint Bokányi Dezső, dr. Hollós József, dr. Szógi József, Czibula Antal, Bite

Pál. Nem csoda hát, ha a heti négy-öt alkalommal rendszeresen, iskolához illő fegyelművel összegyűlt munkások nagy érdeklődéssel s örömmel fogadták ezeket az előadásokat.

Üszinte lelkesedést

Mindezt nem azért mondtam el, hogy egyszerűen párhuzamot vonjak az akkori és a mai iskolán kívüli oktatás között. Hiszen az egész történelmi-társadalmi helyzet merőben más ma, mint a század elején. Ma például nincs ellentét a hivatalos iskolai oktatás és az iskolán kívüli, úgynevezett szabadoktatás között. Nem tiltják s nem nézik görbe szemmel. Hivatalos szerveink is pártfogolják, segítik az ügyet. S noha mindez jó dolog, mégis van bizonyos hátránya. Ami szabad, vagy amire éppen biztatni, nógatni kell, annak mindig kevesebb a varázsa, a vonzereje. Gondosabb, körültekintőbb témaválasztással, olyan ismeretek átadásával, melynek gyakorlati hasznát a mindennapi életben közvetlenül érzékelné tudják a hallgatók — a vonzerőt is meg lehet teremteni. S nem utolsósorban azzal, hogy a munkásakadémiák résztvevőivel, vezetőivel és szervezőivel egyaránt megértjük ezeket az akadémiáknak az igazi jelentőségét, s a bennük rejlő sok jó lehetőségen keresztül megkedveltjük, megszerettjük őket.

Hallgatóknak, s előadónak egyaránt érezni kell, hogy nem felesleges formális valamivel töltik el idejüket, hanem valami olyannal, amire tényleg szükség van. Ami nemcsak az idősebbek iskolázottságában mutatkozó hiányt, de jó néhány „későnérő”, az adott lehetőségeket elszalasztó fiatalnak is jó alkalom pótolni az elmulasztottakat. S felbresszteni bennük a tanulás vágyát! Ha mindezt valóban így látják, s érzik majd a munkásakadémiák szervezői és résztvevői, akkor nem kötelességként, vagy csak félig-meddig önként vállalt feladatként végzik ezt a munkát, de őszinte lelkesedéssel, s azzal a meggyőződéssel, hogy most valami fontos és igen jó dolgot csinálnak. S ez természetesen meglátszik majd az eredményeken is.

Nagy Katalin

Van egy postás ismerősöm, aki a honoráriumot hozza számomra. Az aprópénzt mindig átadtam neki borralvalónak. Mindig rendszeresen megköszöntö, aztán távozott. Időközben egyre nehezebb lett, az aprópénzt automatikusan magánál tartotta, nekem csak a kerek összeget fizette ki.

Miután az butának tetszett volna, ha nem adok semmit, és miután az aprópénzt ígyis-úgyis megtartotta, a nagyobb összegből is adtam neki. Eleinte megköszöntö, de később már mindent visszartartott, ami a kerek százast felett volt. Idővel már hozzá szokott, hogy ez az övé, és többé meg sem köszöntö. Mikor azonban egyszer 199 forint honoráriumot hozott, határozatlanul álltunk egymás szemében, és nem leg máig egy szaszt tudtuk — főleg én kapott. Nem kezdjek káztathatam meg, Eltegyem a 100 forintot és adjam neked, vagy forditva? Úgy kalkuláltam: ha odaadom a már teljesen magától összeget, amely a régi jogszokás szerint már régen övé, akkor tulajdonképpen nem adnék egy fillér borralvalót sem. Azt mondtam tehát, hogy adja nekem a 99 forintot és tartsa meg a szaszt. Igen, de előfordulhat az is, a szerkesztőségék jóvoltából — mondjuk — 450 forintot kapok. Akkor újabb probléma jelentkezik. Csak nem adhatok neki tízeseket, vagy hogy akadályozzon egy önenforintost, további honoráriumok megszerzésében. Több postaszervényt összegyűjtött, és egyszerre fizette ki az aprópénzt. Így is maradt a helyzet. Végül teljesen becsüdtette a pénz kifizetését, csak a nyugtaszelvényt frat-tal velem alá. Ezután zsebből adtam neki borralvalót.

A postás

Előző ismételt megemlékezés után, hogy az előző számban, és nem leg máig egy szaszt tudtuk — főleg én kapott. Nem kezdjek káztathatam meg, Eltegyem a 100 forintot és adjam neked, vagy forditva? Úgy kalkuláltam: ha odaadom a már teljesen magától összeget, amely a régi jogszokás szerint már régen övé, akkor tulajdonképpen nem adnék egy fillér borralvalót sem. Azt mondtam tehát, hogy adja nekem a 99 forintot és tartsa meg a szaszt. Igen, de előfordulhat az is, a szerkesztőségék jóvoltából — mondjuk — 450 forintot kapok. Akkor újabb probléma jelentkezik. Csak nem adhatok neki tízeseket, vagy hogy akadályozzon egy önenforintost, további honoráriumok megszerzésében. Több postaszervényt összegyűjtött, és egyszerre fizette ki az aprópénzt. Így is maradt a helyzet. Végül teljesen becsüdtette a pénz kifizetését, csak a nyugtaszelvényt frat-tal velem alá. Ezután zsebből adtam neki borralvalót.

Ez így ment néhány éven keresztül. A napokban megjelent váratlanul a postásom ünnepi öltözetben, és átnyújtotta egy családi ház tulajdonjogi okmányát. „Már be is költözhet — mondta —, bocsásson meg, nem tehettem másként... ahogy én jnt ismerem, elfolyt volna a pénz az ujjai között...”

Milan Gergel karcolatát átdolgozta Sényi Imre